

Rafael Arencón

Obra social protestant: una fe en acció

Recepció: 18-06-2018 / Acceptació: 17-17-2018

Resum

El protestantisme sorgeix al segle XVI per retornar a les arrels del cristianisme de Jesucrist, revaloritzant la fe. Des del començament experimentà una forta crida a la missió socioeducativa. Aquesta crida ha estat rebuda per canals molt plurals, en funció dels èmfasis predominants en cada expressió concreta del protestantisme (tradicions contemplatives, de santedat, carismàtiques, de justícia social, evangèliques i encarnacionals). La concreció de la feina social protestant es produeix predominantment a les congregacions locals, amb possibles nivells de coordinació més complexos. L'esperit protestant s'ha manifestat molt creatiu, amb projectes com Betel (comunitats terapèutiques entre afectats per toxicomanies) o Reus Circ Social (circ com a eina de salut, promoció i compromís social). La transició religiosa pendent a la nostra societat pot tenir en la presa de consciència del protestantisme com a agent social i en el reconeixement, per part de l'Administració i de la societat en general, de la seva feina un comportament d'avantguarda envers la culminació d'aquesta transició inacabada.

Paraules clau

Protestantisme, Acció social, Circ social

Obra social protestante: una fe en acción

El protestantismo surge en el siglo XVI para retornar a las raíces del cristianismo de Jesucristo, revalorizando la fe. Desde el comienzo experimentó una fuerte llamada a la misión socioeducativa. Esta llamada ha sido recibida por canales muy plurales, en función de los énfasis predominantes en cada expresión concreta del protestantismo (tradiciones contemplativas, de santidad, carismáticas, de justicia social, evangélicas y encarnacional). La concreción del trabajo social protestante se produce predominantemente en las congregaciones locales, con posibles niveles de coordinación más complejos. El espíritu protestante se ha manifestado muy creativo, con proyectos como Betel (comunidades terapéuticas entre afectados por toxicomanías) o Reus Circo Social (circo como herramienta de salud, promoción y compromiso social). La transición religiosa pendiente en nuestra sociedad puede tener en la toma de conciencia del protestantismo como agente social y en el reconocimiento, por parte de la Administración y la sociedad en general, de su trabajo un comportamiento de vanguardia hacia la culminación de esta transición inacabada.

Palabras clave

Protestantismo, Acción social, Circo social

Protestant Social Work: a faith in action

Protestantism emerged in the sixteenth century as a return to Jesus Christ and to the roots of Christianity and a revalorising of the faith. From the outset the movement was characterised by a strong calling to exercise a socio-educational mission. This calling has been transmitted through a diversity of channels, in accordance with the predominant emphasis in each concrete expression of Protestantism in its various traditions – of holiness and of social justice, contemplative, charismatic, evangelical and incarnational. Concretely, Protestant social work takes place predominantly in local congregations, in some cases with more complex levels of coordination. The Protestant spirit has shown itself to be highly creative, with projects such as the Betel therapeutic communities of people affected by drug addiction or Reus Circ Social, which uses circus as a tool for health, growth and social commitment. The pending religious transition in our society may find that a greater awareness of Protestantism as a social agent and the recognition by the authorities and by society in general of its work opens up new avenues towards the completion of our unfinished transition.

Keywords

Protestantism, Social action, Social Circus

Com citar aquest article:

Arencón Edo, Rafael (2018).

Obra social protestant: una fe en acció.

Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa, 69, 97-110

▲ Protestantisme: simplement cristianisme

“Hi ha dues formes de creure: primer, una creença sobre Déu que vol dir que jo crec que el que es diu de Déu és veritat. Aquesta fe és més aviat una forma de coneixement i no fe. Hi ha, en segon lloc, una creença en Déu que vol dir que jo poso la meva confiança en Ell, que em lliuro a pensar que puc tenir relacions amb Ell, i crec sense dubte que Ell serà per a mi i farà amb mi d’acord amb el que es diu d’Ell. Aquesta fe, que es llança i es lliura a Déu, ja sigui en la vida o en la mort, és l’única fe en l’home cristià.” (Martí Luter)

El protestantisme és simplement cristianisme

El protestantisme és simplement cristianisme. O potser podríem dir un “cristianisme simple”, elemental, o com deia C. S. Lewis, “bàsic”. La proposta del protestantisme és una reforma de l’espiritualitat i de les estructures del cristianisme. Com tota reforma, viu dins la dialèctica “tradició-progrés”.

El protestantisme ha donat la volta al concepte que Lampedusa (2004) va posar en boca del Príncep de Salina: “Si volem que tot continuï com està, cal que tot canvi”. Martí Luter i els altres reformadors del segle XVI no volien que les coses continuessin com estaven; però no van creure necessària una revolució que llancés per la borda molts segles de cristianisme. Ells van confiar en el potencial encara no prou explorat d’un retorn a les arrels del cristianisme de Jesucrist, com a agent de transformació personal i social.

La fe cristiana a final de la Baixa Edat Mitjana es trobava amenaçada per dos enemics consistents: els propis errors i la transformació que experimentava la mentalitat de l’home modern quan albirava el Renaixement. Els intents de reforma del cristianisme havien topat amb l’autoritarisme de l’estructura de poder de l’Església Catòlica Romana, obsessionada pel desig d’uniformitat després de la greu crisi del Cisma d’Occident.

La resposta del protestantisme va ser revaloritzar la fe

La resposta del protestantisme va ser revaloritzar la fe, presentada com el canal de la Gràcia divina per a cada generació, la catalitzadora d’una renovació personal i col·lectiva, generadora de nous significats i noves utilitats en especial per als temps convulsos. És així com aquest cristianisme protestant va aconseguir arrelar i complir en part la seva ambiciosa missió, sense quedar arraconat per la Història i contribuint decisivament a moltes causes vinculades al progrés de la humanitat. La dignitat de la dona, la fi de l’esclavatge, la tolerància religiosa i la participació política són construccions en bona mesura del protestantisme però presents en projecte al bell mig del missatge originari de Jesucrist al qual aquest protestantisme apunta des del moment simbòlic en què les 95 tesis de Martí Luter van ser exposades públicament a la ciutat universitària de Wittenberg el 1517.

Arrels d'una vocació socioeducativa transformadora

El 1524, quan tota l'obra de la Reforma es trobava en ebullició i les revoltes camperoles liderades per fanàtics obrien un nou front de batalla intel·lectual, Martí Luter escriu la seva carta als regidors de totes les ciutats d'Alemanya. La seva intenció és promoure la creació i manteniment d'escoles cristianes. Luter vol ciutadans coneixedors de la Bíblia i arrelats en ella:

“La prosperitat de la ciutat no consisteix només a acumular grans tresors, construir fortes muralles i cases belles i fabricar molts canons i armadures. [...] Per contra, la major prosperitat, seguretat i fortalesa d'una ciutat consisteix a tenir molts ciutadans capaços, savis, assenyats, honorables i ben educats [...]”. (Luter, 2001)

Ciutadans capacitats, doncs, per enfortir i fer prosperar la comunitat en el seu conjunt, no donant l'esquena a Déu sinó arrelats a la Seva Paraula i seguidors dels Seus Camins.

Quan el protestantisme es planteja ajudar l'individu i la comunitat ho fa proposant ser més fidels a Déu i conèixer-lo millor. Fe personal, promoció social i accés al coneixement van de la mà en el si del protestantisme, com de fet havia succeït també en el seu substrat, el judaisme i el seu enteniment de la “shalom” com a benestar integral¹.

Quan l'home se situa fora d'aquesta triada (fe personal, promoció social i accés al coneixement) l'Església, la comunitat cristiana, ha de fer-se present mitjançant l'evangelització (testimoni personal i comunicació de la bona nova), l'ajuda material als necessitats i la denúncia de les injustícies que han pogut provocar la seva necessitat, i l'accés de tots a l'educació. Aquesta combinació inseparable és com entén el protestantisme l'obra social.

El fet que el protestantisme sigui una construcció històrica i plural (com també ho és el conjunt del cristianisme) fa convenient explorar les seves diferents tradicions per veure les arrels des d'on cada una d'elles fa créixer aquesta vocació social i educativa transformadora. Utilitzarem l'esquema plantejat per Richard J. Foster i desenvolupat per James Bryan Smith i Lynda Graybeal (1993), conegut com “les sis tradicions”.

2.1. Existeix al cristianisme protestant una **tradicció contemplativa**, amb una vida arrelada a la intimitat amb Déu i l'aprofundiment espiritual mitjançant la pregària, que ens uneix amb Déu i el proïsme. Aquesta pietat queda reflectida a la frase del popular reverend baptista i prolífic escriptor Oswald Chambers: “Pregar no et prepara per a una gran acció, pregar és la gran acció”.

En la línia dels Pares del Desert, el cristianisme de Chambers es basa en el concepte d'hospitalitat. Ell i la seva dona Gertrude (“Biddy”) van donar acollida a set-cents soldats, oferint-los un te cada diumenge com a capellans militars a El Caire (Egipte) a la primera dècada del segle xx. Menjar i beure, caminar i parlar, acompanyar... No més complicat, però sí prou profund. Li deien el “ministeri de la taula”. Casa meva és casa teva, perquè tots podem experimentar sentir-nos part d'una mateixa família, amb l'accés directe al mateix Pare en el nom de Jesucrist.

- 2.2. La **tradició de santedat** situa el seu origen a la recerca i sosteniment d'una vida virtuosa, resultat d'una transformació personal que desenvolupa el poder de crear “hàbits sants”, superant les distincions entre vida social i vida personal. Una de les més grandioses creacions d'aquesta tradició cristiana va ser l'Exèrcit de Salvació, una mixtura entre ONG i comunitat de fe, inculturitzada d'una forma especial entre les persones excloses socialment a les acaballes de la revolució industrial.

En un popular article conegut com “Un Evangeli per a dos mons”, el missioner metodista William Booth (2016), fundador de l'Exèrcit de Salvació, promou com a sortida per a tota misèria “establir a l'ànima el regne dels cels”. Booth s'havia format en la rica tradició metodista dels germans Wesley i estava convençut que Déu té bones notícies per a la humanitat: que els pobres poden arribar a estar lliures de la pobresa i els rics, lliures d'un tipus diferent de misèria en aquest món. El camí a aquesta llibertat és un canvi a l'ànima. Les persones que vinguin a conèixer que Déu les estima mentre encara són pecadores experimentaran un profund canvi en les seves personalitats, i aquest canvi generarà nous canvis positius en les seves circumstàncies personals. La santedat de vida és a la vegada l'agent de canvi social (que ens impulsa en el nostre benestar i en la lluita pel benestar aliè) i l'objectiu al qual apunta la nostra obra social: vides felices, vides virtuoses.

- 2.3. La **tradició carismàtica** es construeix al voltant de l'experiència de l'Esperit com a presència immediata de Déu enmig del seu poble. La seva manifestació és molt transversal, per la seva pròpia idiosincràsia, agrupant sectors d'Esglésies del protestantisme històric o vertebrant Esglésies de pau com la Societat dels Amics (quàquers) o el creixent moviment pentecostal. Els quàquers han estat a l'avantguarda de moviments com el pacifista i les lluites per l'assoliment dels Drets Humans, etc., mentre els pentecostals s'han identificat molt bé amb la vida dels més desfavorits, amb els quals han anant fent camí.

Richard Keene va ser el primer objector de consciència dels EUA. Era quàquer i no volia integrar-se a la milícia de Maryland. Malgrat les amenaces verbals i fins i tot físiques (el sheriff va amenaçar-lo amb una espasa desembeinada posada al pit) va ser fidel a allò que sentia provinent de l'Esperit. Aquest arrelament en el poder de l'Esperit dona la fortalesa per

enfrontar tota adversitat i actua com una mena de font de resiliència que ens convida a no defallir.

- 2.4. La **tradició de la justícia social** troba en l'articulació dels conceptes de compassió i justícia els dos pilars per construir el seu impuls, en benefici d'una obra social en la qual el seu vessant assistencialista ja no és un component exclusiu ni tan sols principal.

Des de la teologia pròpia de les esglésies històriques de la Reforma (inclosos també els seus components més radicals) s'ha entès la compassió com una forma d'estimar, una identificació amb els altres, un patir amb ells, i la recerca de la justícia social com la millor resposta a aquest patiment compartit. L'Antic Testament i la concepció del poble de Déu com un poble en marxa han estat determinants per a experiències com la lluita dels drets civils als Estats Units durant els anys seixanta del segle passat. Tanmateix, l'apertura a una reflexió crítica des de la Bíblia i l'aportació de filosofies analítiques seculars han anat construint teologies com la de l'Alliberament, de la qual intel·lectuals protestants com Míguez Bonino han estat exponents capdavanters.

- 2.5. La **tradició evangèlica** s'alimenta de la Bíblia com a Paraula de Déu i en particular dels quatre Evangelis que proclamen les Bones Noves de Déu en Jesucrist. Molts dels esforços per canviar la realitat social de persones i comunitats han estat fruit d'un desvetllament promogut per la lectura de la Bíblia. En són exemples el moviment antiesclavatge al Regne Unit, encapçalat per William Wilberforce i els seus amics, que es reunien a Clapham per estudiar junts la Bíblia. Però darrere molts altres esforços de regeneració social i moltes activitats missioneres hi havia també el zel evangèlic que sorgia de la lectura interioritzada i en comunitat de la Paraula de Déu. George Muller n'és un gran exemple: antic lladre, es va convertir en cristià el 1825 després d'assistir a un estudi bíblic a Halle, el lloc on estudiava. Pastor baptista de teologia calvinista, va promoure orfenats a Bristol i altres llocs arribant a donar acollida a més de deu mil orfes. El seu objectiu: proclamar les Bones Notícies que havia descobert a la Bíblia, ajudant a dignificar la vida de tothom segons veia en l'exemple del ministeri de Jesucrist.

- 2.6. La **tradició encarnacional** ens comunica que Déu s'ha fet carn, s'ha fet real per a nosaltres en Jesucrist. També a la nostra carn i a les nostres comunitats s'ha de fer real el missatge del Crist. En paraules de Menno Simons, a la vida dels cristians i de la comunitat cristiana, mitjançant la fe (confiança joiosa en Déu), és on es fan carn i realitat les paraules de Jesucrist:

“Perquè la veritable fe evangèlica és de tal naturalesa que no pot quedar inactiva, sinó que es manifesta en tota justícia i obres d'amor; mor a la carn i sang; destrueix totes les passions i desitjos prohibits;

busca, serveix i tem Déu; vesteix els nus; alimenta els famolencs; consola els afligits; alberga els desemparats; ajuda i consola els entristits; retorna bé per mal; serveix els que li fan mal; ora per qui la persegueixen; ensenya, aconsella i reprèn amb la Paraula del Senyor; busca els perduts; vena els ferits; sana els malalts i salva els febles; es converteix en totes les coses per a tota la gent. La persecució, sofriment i angoixa que resulten per causa de la veritat del Senyor són per a ella un goig i consol gloriosos.” (Simons, 1984)

Aquests esforços per viure personalment i al si de la comunitat la vida de Jesucrist tindran el contrapès del reconeixement de les nostres imperfeccions (pecat). El comte Zinzendorf sostindrà vehement que aquesta vida encarnada distarà molt de ser perfecta. Els cristians han d'intentar sempre viure com Jesús vivia, però necessiten també sempre el perdó perquè mai arriben a la seva altura.

El mosaic generat pels diferents impulsos que estan a l'origen d'aquestes tradicions ens dibuixa un esbós dels diferents camins que poden confluïr a la vocació pel treball social al si del protestantisme. Ens cal ara conèixer en quines formes la comunitat protestant respon a aquest compromís social.

Models de treball i innovació des de la comunitat: el cas de Reus Circ Social

Un dels motius per la creació d'ONG impulsades des de les congregacions és la dificultat per donar visibilitat a la feina realitzada des d'un perfil confessional en un país que combina una secularització força mal entesa i un passat de saturació

Cada congregació o comunitat protestant (equivalent aproximat de la parròquia catòlica romana) té un elevat nivell d'autonomia respecte de la resta. Fins i tot en aquelles tradicions protestants amb una estructura més organitzada a nivell territorial o respecte a la presa de decisions (els anglicans amb el seu sistema de bisbes i diòcesis, o totes les Esglésies que tenen organismes decisoris representatius com els Sínodes), l'autonomia de la congregació és molt gran. Això vol dir que la feina social es manifestarà d'una forma molt potent des de la base: cada congregació local tindrà el seu propi programa d'acció social.

La forma jurídica d'aquesta manifestació pot ser la pròpia congregació com a entitat religiosa o bé una entitat associativa que hagi estat impulsada des de la congregació. Un dels motius per la creació d'ONG impulsades des de les congregacions és la dificultat per donar visibilitat a la feina realitzada des d'un perfil confessional en un país que combina una secularització força mal entesa (amb rebuig considerable del fet religiós) i un passat de saturació religiosa (fruit de la imposició d'un nacionalcatolicisme aliat amb el poder polític).

Un segon nivell respecte al treball social el trobem en relació amb projectes que van més enllà de l'esforç congregacional. Una de les formes és la implicació de la congregació en activitats promogudes per ONG que sobrepassen l'àmbit local en els seus objectius de servei. Pot ser quan la mateixa ONG local té un abast geogràfic superior (per exemple, El Far, que treballa des de Santa Coloma de Gramenet per ajudar les noies de Bolívia), però el més freqüent és col·laborar amb ONG especialitzades d'abast nacional o internacional. Solament per citar-ne algunes: World Visión, Christian Aid (a Catalunya, treballant amb el nom d'InspirAcció), Operació Nen del Nadal, Missió contra la Lepra, etc.

Parlem de tercer nivell quan es coordinen les feines que desenvolupen diferents congregacions locals de la ciutat o de qualsevol altre nivell territorial. La coordinació local depèn de l'existència d'organismes de col·laboració, com consells evangèlics locals o comarcals. Amb un abast nacional de Catalunya o Espanya existeix una entitat, Diakonia, que s'esforça per coordinar la feina social de les diferents congregacions locals.

En aquest nivell de coordinació existeix també una estructura denominacional que pot donar suport a projectes compartits. Per exemple, l'obra social anglicana es coordina des de l'anomenada Missió Anglicana Solidaritat, present a molts punts de la diòcesi.

El protestantisme, però, s'ha caracteritzat sempre per la seva creativitat. Això s'ha manifestat en creacions originals com el que podríem anomenar "Esglésies - ONG", exemple de les quals són Betel, Remar o l'Exèrcit de Salvació.

Betel és una creació autòctona a Espanya de les anomenades Assemblees d'Evangelització Mundial per a Crist. Aquest organisme va néixer com a agència missionera interdenominacional de la mà de l'extraordinari jugador de criquet Charles T. Studd, conegut com un dels "set de Cambridge". A Espanya, Betel va començar al barri de San Blas, Madrid, fa tres dècades quan un petit grup de missioners internacionals de les WEC va començar a cuidar les necessitats d'uns joves addictes a drogues i persones marginades. Actualment, el seu programa i les seves comunitats es poden trobar a més de cent àrees urbanes de vint-i-quatre nacions. Tot i que cada comunitat de Betel ha desenvolupat una identitat pròpia i un enfocament personal per aplicar el programa Betel a les necessitats de la seva gent, Betel abasta els mateixos principis i comparteix un *ethos* comú a tot el món. Podem dir que es tracta d'una ONG però també d'una Església amb totes les seves connotacions.

En aquesta línia d'innovació i de creacions originals, volem analitzar amb més detall un projecte promogut per l'Església Anglicana de la Nativitat a Reus. Es tracta de Reus Circ Social, que es defineix a si mateix com un procés lúdic d'ensenyament-aprenentatge de tècniques circenses que anima infants i joves a descobrir el sentit d'una vida saludable, de superació personal

i de compromís comunitari. Creiem que val la pena conèixer-lo per entendre com l'obra social protestant va prenent noves expressions prou creatives.

Per què va néixer Reus Circ Social²

La congregació anglicana de Reus (membre de l'Església Espanyola Reformada Episcopal - IERE), sorgida el 2004, petita en número però molt activa a nivell socioeducatiu, volia donar resposta als reptes d'una societat profundament injusta, que fa pagar als més febles les conseqüències econòmiques, socials i morals del “desordre establert” (en expressió de Mounier). Infants i joves, principalment (alguns nouvinguts a Catalunya), es trobaven a la ciutat necessitats d'eines que els capacitessin per créixer d'una manera saludable i feliç. Aquesta evidència, detectada especialment a través del contacte amb famílies que participaven de les activitats scouts promogudes per la congregació, va activar la voluntat d'oferir quelcom creatiu i innovador. El circ social n'era una eina diferent, versàtil i proactiva, que estava funcionant en contextos semblats i que no s'havia experimentat mai en el territori (Reus i voltants).

El potencial transformador de les arts del circ el comparteix molt bé de forma sintètica el doctor Reg Bolton, un especialista tant acadèmic com de camp en la matèria:

“Els nens han de somiar. Al circ, ells viuen els seus somnis. Els nens han de córrer riscos. Per això està la infantesa. Així és com aprens. Els nens necessiten tocar les persones. Necessiten ser capaços de confiar físicament en ells mateixos i en altres persones. Els nens necessiten mostrar-se als altres. Han de ser vistos i escoltats. Mitjançant les actuacions, aprenen a ser vistos i escoltats adequadament. Necessiten ser notats, necessiten ser aplaudits. El nen que passa amb èxit a través d'aquestes coses –Somnis, Risc, Confiança i Mostrar-se als altres– té unes possibilitats majors de créixer com un adolescent saludable i un adult amorós i productiu.” (Bolton, 2004)

La formidable combinació de vida saludable, superació personal i compromís comunitari que proporciona el circ; les possibilitats d'oferir una alternativa educativa complementària a l'ensenyament formal i a la vegada també una preparació per poder sobreviure amb èxit i progressar dins d'aquest mateix ensenyament formal; en definitiva, les possibilitats de fer del circ una autèntica escola de vida van captivar la ment i el cor dels membres de la congregació anglicana de Reus i el 12 d'octubre de 2013 es va iniciar el projecte.

Quin és el marc formal del projecte

Legalment l'ONG Grans Projectes Solidaris es va fer responsable de tot. Segons els seus Estatuts, GPS és una associació sense ànim de lucre iniciada el 2005, amb l'objectiu de promoure i posar en pràctica els valors de la solidaritat i els drets humans. Els integrants de l'associació són en bona mesura coincidents amb la feligresia de la congregació, però amb la particularitat que el lideratge sencer del projecte està integrat als òrgans de direcció de l'associació i precisament aquest lideratge és multicultural i multireligiós. Els orígens llunyans del projecte de circ social es troben a l'agrupament scout promogut per la congregació (Agrupament Scout Jonathan Daniels) i, per la seva pròpia naturalesa, el moviment scout tendeix a ser un espai de convivència plural. Això vol dir que, encara que promogut per la congregació anglicana, el projecte manté en tots els seus nivells (tant de direcció com d'execució) una presència multi-fe. Els monitors responsables tenen una formació en circ social cursada a l'Ateneu de Nou Barris (Barcelona) segons el currículum de la Universitat de Lovaina, a més d'altres estudis adients (Grau Superior d'Animació d'Activitats Físiques i Esportives, Grau Superior d'Integració Social, etc.)

Objectius

Reus Circ Social té com a objectius animar a descobrir el sentit d'una vida saludable a través de la pràctica de tècniques de circ, la cura del cos i el testimoni del valor de la salut en la vida adulta. Tanmateix, també vol animar a descobrir el sentit d'una vida de superació personal mitjançant l'assumpció del repte d'adquirir noves habilitats circenses (que s'aniran fent progressivament més complexes), practicar noves tècniques d'adquisició de coneixements i donant testimoni del valor de l'aprenentatge continuat en la vida adulta. Per últim, i amb igual o més importància que els altres objectius, Reus Circ Social pretén animar els seus participants a descobrir el sentit d'una vida de compromís comunitari. Ho vol fer acollint sense cap discriminació a tots els qui desitgin participar en el projecte, promovent i practicant valors que construeixin una societat més justa i sostenible, i testimoniant el valor transformador de la fraternitat en la relació entre tots els qui practiquen circ (monitors i alumnes).

Metodologia

Amb la percepció pròpia de no ser un recurs merament artístic o gimnàstic, sinó entenen-se a si mateixos com una comunitat educadora i d'aprenentatge, les principals inspiracions per construir una metodologia adequada han vingut des de l'humanisme. Evidentment des d'un humanisme cristià però

acollint també totes les aportacions en aquesta mateixa línia “de les altres religions abrahàmiques” (com recullen els Estatuts de Grans Projectes Solidaris). Com hem dit, integrar en el lideratge del projecte joves musulmans (el mateix director es diu Ahmed) dóna singularitat a un projecte que creu en l’oportunitat dels valors integradors que predica. La praxi d’obertura i diàleg que ha caracteritzat l’Església Anglicana des de fa segles fa possible que aquestes situacions es vegin amb plena normalitat per part dels participants. Tots entenen el valor de trobar els punts en comú, en lloc de desvaloritzar l’altre amb l’excusa de possibles diferències. Les aportacions que han fet a la pedagogia psicòlegs com Carl Rogers, neuròlegs com Viktor Frankl i educadors com Lorenzo Milani inspiren els aspectes més militants d’una metodologia que posa èmfasi en els components personals, dinàmics, creatius, no directius i participatius de l’ensenyament, donant un valor central al testimoni personal que transmet el sentit d’allò que s’ensenyava. Formadors i comunitat de practicants de les arts del circ es converteixen en testimonis autèntics que mostren el sentit pràctic i vivencial de conceptes com “salut”, “esforç” o “compromís”. És d’aquesta manera com es confia d’anar desparterant persones lliures i responsables.

Persones destinatàries

Prioritàriament infants i joves, en situació de risc o no, sent plenament inclclusius per a qualsevol necessitat especial i oberts a altres edats (famílies, gent gran, etc.). El propòsit és formar una comunitat multicultural i plural que practiqui les arts del circ. Des de l’octubre de 2017 s’han anat integrant al projecte menors que l’administració anomena MENA (Menors Estrangers No Acompanyats). Es tracta de nois que han arribat a Catalunya sense família ni documentació, essent menors d’edat, i viuen en un centre de menors. Entre els 16 i els 18 anys no poden fer pràcticament cap activitat formativa: no poden escolaritzar-se, no poden buscar feina perquè no tenen papers, ni tan sols poden inscriure’s a molts clubs esportius, etc. Reus Circ Social els acull en les seves activitats sense cap problema. Quan alguns d’aquests menors ja han fet la majoria d’edat o quan han patit un tracte injust per part de l’administració (arbitràriament no ha volgut reconèixer la seva edat, després que els nois hagin aconseguit documentació del seu país d’origen que la certifica), Reus Circ Social en col·laboració amb l’associació Egueiro han trobat allotjament per a alguns d’aquests MENA (a Reus Circ Social prefereixen anomenar-los “dreamers”, somniadors) i està intentant poder oferir-los un curs per capacitar-los per cercar feina (curs “Corda ferma”).

Localització física i àmbit territorial

Reus Circ Social dinamitza el Giny (Centre de les Arts Gestuals i del Circ), una antiga escola de circ que l’Ajuntament va tancar per dificultats de ges-

tió. Col·labora realitzant tallers i activitats diverses amb institucions com Infància Digna de Cambrils, Rebot Solidari de Sabadell, Departament de Joventut de la IERE, Parc de Nadal de Reus, centres de menors, parròquia Ortodoxa de Gandesa, Fundació Blanquerna de Tortosa, Art-mirall de Vilafranca, Grupo 514 de Vilanova, etc.

Activitats i tasques

- Classes de circ centrades en malabars, acrobàcia, equilibri, jocs cooperatius i clown-teatre gestual, tres tardes a la setmana.
- Aula oberta d'estudi una tarda a la setmana.
- Sostenibilitat i activitats a l'aire lliure una vegada al mes.

Projecció de futur

El projecte de circ social a Reus està encara en els seus inicis. Una sòlida escola de circ, la possibilitat de produir un espectacle artístic i la diversificació de les seues físiques on poder practicar circ estan entre els objectius a mig termini. A llarg termini, consolidar el projecte com un referent d'altres formes d'educar i conuiu. Com va escriure el teòleg anglicà i gran amant del circ William Stringfellow (1994): "El circ es troba entre les poques imatges coherents del regne escatològic al qual les persones encara hi tenen accés".

Entenent la comunitat protestant

Unes comunitats capaces de produir obres de caràcter socioeducatiu tan singulars com Reus Circ Social, o com Betel, o com l'Exèrcit de Salvació; escoles a Espanya tan prestigioses en el seu moment com l'Escola Model d'Alacant o l'Escola Internacional de Madrid (d'on van sorgir les primeres dones universitàries espanyoles), etc., han de ser comunitats singulars. Encara més si considerem la feblesa numèrica, sociològica, de moltes d'aquestes comunitats i a la vegada el seu passat de minoria perseguida i mancada de reconeixement social que arrosseguen.

Tenint en compte que la qualitat humana constitutiva d'aquestes comunitats es pressuposa tan bona o dolenta com la de qualsevol altre col·lectiu social del país, podem establir una primera consideració: la dinàmica generada al si de les comunitats protestants potencia la participació i creativitat dels seus membres.

La dinàmica generada al si de les comunitats protestants potencia la participació i creativitat dels seus membres

Prenent en consideració models com les Esglésies de Filadèlfia (congregacions majoritàriament integrades per membres d'ètnia gitana), auto-organitzades sense cap suport aliè al si de la pròpia comunitat des dels anys seixanta del segle passat, podem destacar una segona consideració per entendre el perfil del protestantisme a casa nostra: autosostenibilitat i independència. Fins i tot independència enfront de les altres congregacions de la pròpia confessió religiosa.

Una tercera consideració seria la voluntat de ser significatius per als col·lectius a qui s'adrecen a l'hora de treballar per la transformació social i pel seu benestar (toxicòmans, immigrants, infants, etc.), sense massa preocupació per la seva percepció pel cos social complet (opinió pública, autoritats, etc.).

La suma d'aquestes consideracions ens presenta unes congregacions que eduquen una població activa i compromesa en els programes que dissenya la mateixa congregació, amb un fort vincle emocional amb la feina social que desenvolupen, però a la vegada una gran desconexió amb la resta d'iniciatives socials, administració, etc.

És cert que aquesta tendència s'ha anat revertint en els darrers anys, amb esforços per establir sinèrgies entre l'extraordinària feina social de la comunitat protestant i altres projectes aliens, entre la feina protestant i la pròpia feina social de les administracions públiques, etc.; però realment continua essent el repte. Es tracta de deixar de banda per part de tothom els temps foscos, les desconfiances, etc., i miri cap endavant amb la convicció que l'aportació protestant ha de ser reconeguda i que el protestantisme ha d'entendre's a si mateix com un agent social més en el context de la vida del país. La transició religiosa encara per acabar de fer a la nostra societat pot tenir en el protestantisme i la normalització de la seva feina socioeducativa un primer pas decisiu, en lògica correspondència amb l'esperit d'avantguarda que sempre ha caracteritzat els hereus de la Reforma.

Breu conclusió

El primer cop que vaig pujar a un púlpit per predicar, ho vaig fer sobre la carta de Jaume, capítol 1 i verset 27: "La religió pura i sense taca, als ulls de Déu Pare, consisteix en això: ajudar els orfes i les viudes en les seves necessitats i guardar-se net de la malícia del món". El protestantisme ha aixecat la seva veu, ha fet el seu gest, per tornar a una fe autèntica: aquella que no fa de les seves obres moneda de canvi sinó treball per la justícia.

Rafael Arencon Edo
Església Anglicana de la Nativitat de Reus
rafaarencon@hotmail.com

Bibliografia

- Álvarez Caperochipi, J. A.** (2008). *Reforma protestante y Estado Moderno*. Granada: Comares.
- Bolton, R.** (2004). *Why Circus Works*. Perth: Murdoch University.
- Booth, W.** (2016). *Select Life and Works of William and Catherine Booth*. The Salvation Army Book Department.
- Cameron, E.** (1991). *The European Reformation*. Oxford: Clarendon Press.
- Clairborne, Shane.** (2006). *The Irresistible Revolution: Living as an Ordinary Radical*. Grand Rapids: Zondervan.
- Cortés Peña, A. L.** (Coord.) (2006). *Historia del cristianisme*. Madrid: Trotta.
- Delumeau, J.** (1977). *La Reforma*. Barcelona: Labor.
- Di Lampedusa, Giuseppe Tomasi** (2004). *El Gatopardo*. Madrid: Aliança Editorial.
- Egido, T.** (1991). *Las claves de la Reforma y la Contrarreforma 1517-1648*. Barcelona: Planeta.
- Henry, Carl F. H.** (1979). Evangelicals and the Social Scene: God's Plan for Salvation and Justice. *Ministry of Development in Evangelical Perspective*. 96-104. Pasadena, CA: William Carey Library.
- Kaufmann, T.** (2017). *Martín Lutero: Vida, mundo, palabra*. Madrid: Trotta.
- Krabill, J.** (2015). God 's Shalom Project: Why Peace and Mission Are Inseparable. Green, Stanley W., Krabill, J. *Fully Engaged: Missional Church in an Anabaptist Voice* Virginia: Herald Press, Harrisonburg.
- Luter, M.** (2001). *Escritos políticos*. Madrid: Tecnos.
- Luter, M.** *Werke (edic. Erlangen)* Tom XXII, p. 15, citat per Lindsay, Tomás M. (1949). *Historia de la Reforma*, p. 324. Buenos Aires: La Aurora.
- Lutz, H.** (2005). *Reforma y Contrarreforma*. Madrid: Alianza Editorial.
- Reus Circ Social** (2013). Educació, inclusió i canvi social. Recuperat a www.reuscircsocial.com
- Roper, L.** (2017). *Martín Lutero: Renegado y profeta*. Barcelona: Taurus.
- Vinay, Samuel; Sugden Chris** (1987). *The Church in Response to Human Need*. Grand Rapids: Eerdmans.
- Sider, Ronald J.** (1993). *Evangelism and Social Action: Uniting the Church to Heal a Lost and Broken World*. London: Hodder & Stoughton.
- Smith, J. B.; Graybeal, L.; Foster, J. A.** (1993). *A Spiritual Formation Workbook*. San Francisco: Harper.
- Stringfellow, W.** (1994). *A Keeper of the Word: Selected Writings of William Stringfellow*. Grand Rapids: Eerdmans.
- Tseng, Timothy** (2001). The Reawakening of the Evangelical Social Consciousness. *Social Gospel Today*. eds. Christopher H. Evans and Thomas G. Halbrooks, 114-25, 193-96. Louisville: Westminster John Knox.
- Wallis, Jim** (2005). *God's Politics*. New York: Harper One.
- Wenger, J. C.** (ed.) (1984). *The Complete Writings of Menno Simons c. 1496-1561*. Scottdale, PA: Herald Press.

- 1 James Krabill, en el seu assaig “God ‘s Shalom Project: Why Peace and Mission Are Inseparable” en el llibre *Fully Engaged: Missional Church in an Anabaptist Voice* (Virginia: Herald Press, Harrisonburg, 2015), ens recorda que el substantiu “shalom” apareix aproximadament 235 vegades en l’Antic Testament, i més de cent vegades la seva traducció al grec, “eirene”, en el Nou Testament. Krabill subratlla que “shalom” era un concepte ampli per al poble jueu, ja que incloïa “el benestar humà en totes les seves dimensions”, personal i social, físic i espiritual.
 - 2 www.reuscircsocial.com, <https://www.instagram.com/rafaarencon>
-